

¡BOMBA!

Con anuncio de estos días
vino un recuerdo que espanta:
aquel Canta, niño, canta
y con Juanito Farías

k'uintsil

Martes 8 de abril de 2025

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 10 · NÚMERO 2454 · www.lajornadamaya.mx

Máasewal máako'obe' k'ucho'ob yantal tu kaajil Brasilia ti'al u ba'ateltik u k'áaxo'ob

Ts'íib yéetel oochel Efe / p 29

Le lunes máanika, ya'abach máasewal máako'ob jp'áato'ob wenel tu kaajil Brasilia, tu'ux yaan u ch'aajoltik u ye'esik u muuk'o'ob yóok'olal "u páajtalil kaaj" ti'al u yantal u lu'umil, ts'o'oke' tu k'áatajo'ob ka "táan óolta'ak" lu'um, maases u lu'umil Amazonía sajbe'entsil yanik.

Ba'ax táan u beeta'ale' k'aaba'inta'ab Campamento Tierra Libre, ts'o'oke' suuka'an u jo'olbesa'al ja'ab man ja'ab, desde u ja'abil 2004, tumen u

múuch'il Articulación de los Pueblos Indígenas de Brasil (Apib), ts'o'oke' te'el ja'aba' yaan u much'ik máako'ob ku taal ti' 200 u péel máasewal kaajo'ob; ba'ale' yaan u béeytal u much'ikubaaajo'ob yéetel u yóox jaatsil meyaj jala'ach te'el noj lu'umo', tak le viernes ku taala'.

Yaan u beeta'al múuch'tambal ti'al "u chíimpol'ta'al ba'ax ku ya'alik Constitución yéetel kuxtal". Le noj tuukula' ku chíikbesik jurídica tesis k'ajóolta'an beey Marco Temporal, lela' jump'éeel ba'al béeychaj u

su'utul a'almajt'aan tu ja'abil 2023 tumen ultraderecha máako'ob, kex tumen jump'iit antese' k'aaytab tumen Corte Suprema lelo' jump'éeel ba'al anticonstitucional.

Tesise' ku k'alik u páajtalil máasewal kaajo'ob yóok'ol lu'umo'ob tu'ux ku béeytal ka'ach u yantalo'ob tak le 5 ti' octubre ti' u ja'abil 1988, ka'aj je'ets' Constitución ku chíimpol'ta'al walkila'.

Máasewal máako'obe' ku ya'alkiko'ob legislacióne' ma' u k'ajóol u páajtalilo'ob jets'a'an

yóok'ol le k'áaxo'obo, tumen jóok'sa'abo'ob úuchik u k'uchul portguesil máako'ob, wa je'el bix u yúuchul tak walkila', tumen ayik'al máako'ob yaan u lu'umo'ob.

U je'ets'el máakalmáak máasewal lu'umo'obe', jump'éeel ba'al unaj u beeta'al tumen Estado tumen beey jets'a'anil te'el Constituciono', ba'ale' je'elsa'ab u beeta'al ichil u ja'abil 2019 tak 2022, ka'alikil oka'an meyaj jala'ach Jair Bolsonaro, ka'aj ch'aajolta'ab tak 2023 úuchik u yokol Lula.